

TAKÁTS SÁNDOR MAGYAR KÜZDELMEK

TARTALOM

ELSŐ KÖTET

I.
DALIÁS IDŐK

II.
ZADORLA JÁNOS

III.
A TŐZSÉR HALÁLA

IV.

A ZRINYIEK MAGYARSÁGA

V. KANIZSA ELFOGLALÁSA

VI. ZRINYI MIKLÓS ÉS PÉTER GYÁMJAI

VII. ZRINYI-LEVELEK

VIII. KISÉRLETEK A MAGYAR HADERŐ FELOSZLATÁSÁRA 1671-1702

MÁSODIK KÖTET

IX. A MAGYAR HÁZ BÉCSBEN

X. HÁROMSZÁZADOS HABSBURG-JUBILEUM

XI. AZ ATTILA KEZDETE

XII. ERDÉLY SZÉCHENYI ISTVÁNJA

XIII. POLITIKAI SÉTÁK POZSONYBAN

XIV. KÖLCSEY ÉS A TITKOSRENDŐRSÉG

XV. A MAGYAR EMISSZÁRIUS

XVI. ILLÉSHÁZY ISTVÁN ÉS A TITKOSRENDŐRSÉG

XVII. LISZT FERENC ÉS LIST FRIGYES AZ ORSZÁGGYÜLÉSEN

XVIII.

CSICSERI OROSZ ELEK HALÁLA

<http://mek.oszk.hu/08600/08663/#>

Takáts Sándor

Komárom, 1860. december 7. - Budapest, 1932. december 21.

1881-ben lépett be a piarista rendbe. 1880-82-ben és 1884-86-ban a budapesti egyetem magyar-latin-történelem szakos hallgatója, közben Nyitrán teológiát tanult. 1886-ban pappá szentelték. 1887-ben a budapesti egyetemen bölcsészdoktori, 1888-ban történelem-latin szakos tanári oklevelet szerzett. 1886-tól a nyitrai, 1889-től a budapesti piarista gimnázium tanára. Szülővárosa a 90-es években megbízta Komárom története megírásával. 1898-1903 között kormány megbízottként a bécsi udvari kamarai levéltárban a magyar vonatkozású iratanyag kiválasztását végezte, ekkor tanári állásából felmentették. 1903-tól a képviselőház levéltárosa, 1920-tól haláláig főlevéltárosa. 1903-ban a képviselőház meghívására elfogadta az 1791-1865-ig terjedő országgyűlési emlékek szerkesztését. A Budapesti Hírlap állandó munkatársa, de sok tárcája jelent meg a Magyarországon, a Pesti Hírlapban és Az Újságban.

Történeti pályafutásnak alakulásában Thallóczy Lajos játszott döntő szerepet. Öt évet töltött Thallóczy közvetlen környezetében, irányítása alatt dolgozott a levéltárban, és nála is lakott a traungassei lakásban. A korábban irodalom- és iskolatörténettel foglalkozó pályáján fordulatot jelentettek a bécsi évek, itt kezdett el foglalkozni gazdaság- és művelődéstörténeti kérdésekkel. Nagy levéltári forrásanyagra épülő, irodalmi igényű, élvezetes stílusban megírt műveiben főként a 16-17. század, az I. világháború után pedig elsősorban a reformkor történetével foglalkozott. Nem véletlenül írta Mikszáth Kálmán egyik munkájáról: Gyönyörű dolog az, így belenézni az akkori élet gyomrába. Jelentősek gazdaságtörténeti tanulmányai is. Művelődéstörténeti adatai maradandó értékűek, műtszemlélete azonban sok tekintetben már saját koráénak is alatta maradt. Beleásta magát az óriási és eladdig feltáratlan anyagba mindinkább távolodik baráti körének a birodalom és a Habsburgok iránt mindig lojális katolikus műtszemléletétől, s egyre inkább közeledett a protestáns gyökerű függetlenségi hagyományokhoz. Leírásában nemegyszer a pogány és kegyelmet nem ismerő törökök és a hazájukat az elképesztő túlerővel szemben is hőiesen védő magyar vitézek élethalálharca két egymást becsülő és tisztelő, egymást megtréfálni és egymás eszén mindig túljárni kész ellenfél vakmerő, de lovagias

párbajává szelődött. A törökök iránti rokonszenve különösen annak fényében szembetűnő, hogy a császári katonaságra és a német tartományokból betelepülő németekre nem sok jó szava van. A császári zsoldosok szerint pökhendiek és gyávák, csak az egyszerű nép sanyargatásában vehetik fel a versenyt a törökökkel, a betelepített lakosság nagy része pedig régi hazájában közönséges bűnöző, de legalábbis nemkívánatos személy volt.

A Komárom megyei Múzeum-egyesület 1906-ban tiszteleti tagjává választotta. 1917-től a Kisfaludy Társaság rendes tagja, 1931-től a Petőfi Társaság és a Nemzetközi Mark Twain Társaság tiszteleti tagja. Az MTA levelező tagja 1906. március 23-tól, rendes tagja 1925. május 7-től. Akadémiai székfoglalóját Hajdú, haramia és martalócz címmel 1908. május 3-án tartotta. Gróf Széchenyi István reünioja és az Akadémia alapítása című rendes tagsági székfoglalójának felolvasása nem történt meg (Budapesti Szemle, 1930).

Fő művei:

Művei

- 1885 Adalékok Komárom városának történelméhez. Komáromi Lapok VI.
- 1885 Péczeli József. Komáromi Lapok VI.
- 1885 Árpád-kori történelmünk legfontosabb része (1239-1269). Komáromi Lapok VI.
- 1885 Komárom IV. Béla alatt. Budapest.
- 1886 Lapok egy kis város multjából. Komárom. (Előbb a Komáromi Lapokban).
- 1887 Péczeli József meséi. Budapest. (Nemzeti Könyvtár XXXIX. Ism. Prot. Egyh. és Isk. Lap 1889., Századok 1890.).
- 1888/1889 A paedagogiai büntetések philosophiája I-II. Nyitra.
- 1890 Péteri Takáts József élete. Budapest.
- 1891 Benyák Bernát és a magyar oktatásügy. Budapest. (Ism. Egyetemes Philol. Közlöny 1892).
- 1892 Lutter Nándor emlékezete. Budapest.
- 1894 Pállya István élete. Budapest.
- 1895 A főváros alapította budapesti piarista kollégium története. Budapest. (Tudósítvány a kegyes tanító-rendiek budapesti főgymnasiumáról).
- 1898 A dohány elterjedése s az első dohány monopolium hazánkban 1576-1735. Budapest. (Különnyomat a M. Gazdaságtörténelmi Szemléből).
- 1899 A külkereskedelmi mozgalmak hazánkban I. Lipót alatt. Magyar Gazdaságtörténeli Szemle.
- 1905 Előmunkálatok a Tripartitum új kiadására 1603-ban, Egy könyvnyomda felállításának terve 1689-ben. Magyar Könyv-Szemle.
- 1906 Thelekessy Imre, mint komáromi naszádos kapitány. A komáromvármegyei és városi muzeum-egyesület 1905. évi értesítője, 16-24.
- 1906 A magyar sóvágók régi műszói. Magyar Nyelv.
- 1907 Hogyan készülnek a nyelvtörténelmi adatok és Zolnai Gyula válasza. Magyar Nyelv.
- 1907/1908 Műveltségtörténelmi közlemények. Századok.
- 1907/1914 Régi magyar asszonyok. Budapest (rp. 1982).
- 1908 Komárom vidéke és Brigetio a 18. század közepén. A komáromvármegyei és városi

muzeum-egyesület 1907. évi értesítője, 24-33.
1908 A magyar gyalogság megalakulása. Budapest.
1909 Komáromi daliák a XVI. században. Budapest (ism. Vasárnapi Ujság 31).
1910 Szálai Barkóczy Krisztina. Budapest.
1913 A török-magyar bajviadalok. Budapest.
1917 Zrínyi Miklós nevelőanyja. Budapest.
1915-1928 A török hódoltság korából - Rajzok a török világból I-IV. Budapest.
1921 A régi Magyarország jókedve. Budapest (rp. 1994).
1922/1930 Régi idők, régi emberek. Budapest.
1922/1928 Régi magyar kapitányok és generálisok I-II. Budapest.
1926/1934 Magyar nagyasszonyok I-II. Budapest.
1926 A magyar múlt tarlójáról. Budapest.
1927 Szegény magyarok I-II. Budapest.
1929 Emlékezzünk eleinkről I-II. Budapest.
1929 Magyar küzdelmek I-II. Budapest.
1930 Hangok a múltból. Budapest.
1932 Kémvilág Magyarországon I-II. Budapest (rp. 1980).
1951 Végvári vitézek - szegény legények (Klaniczay Tibor). Budapest.
1956/1979 Bajvívó magyarok. Képek a török világból (Réz Pál). Budapest.
1961 Művelődéstörténeti tanulmányok a XVI-XVII. századból (Benda Kálmán). Budapest.
1979 Buda két árulója
1996 Fejezetek Komárom művelődés- és gazdaságtörténetéből (Hídvégi Violetta). Tatabánya.
Palonai Magyar Bálint, in: 1928 Régi magyar kapitányok és generálisok.
Takáts Sándor (1860–1932) hagyatéka

Róla szóló irodalom: Nagy Miklós: Takáts Sándor emlékének. Bp., 1937.; Papp László: Takáts Sándor. In: Magyar piaristák a XIX. és XX. században. Szerk. Balanyi György. Bp., 1942.; Benda Kálmán: Bevezetés. - Takáts Sándor műveinek jegyzéke. Összeáll. Galambos Ferenc. – A Takáts Sándorral foglalkozó irodalom jegyzéke. Összeáll. Galambos Ferenc. In: Takáts Sándor: Művelődéstörténeti tanulmányok a XVI-XVII. századból. Bp., 1961.; Steven Bela Vardy: The Ottoman Empire in Historiography. A Revaluation by Sándor Takáts. Pittsburgh, 1977.